

ฮาลา-บาลา จากเรือนยอดไม้สู่สายน้ำ ตามหาสิ่งมีชีวิตสุด Rare

เสียงกระพือปีกที่ดังแหวกอากาศเหนือเรือนยอดไม้ในตอนเช้าตรู่ ปลุกสัญชาตญาณนักสำรวจในตัวเราให้ตื่นตัวขึ้น เมื่อมองผ่านเลนส์กล้องส่องนก ณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา ภาพที่ปรากฏคือความยิ่งใหญ่ของระบบนิเวศป่าฝนเขตร้อนที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งบนคาบสมุทรมลายู พื้นที่แห่งนี้ไม่ได้เป็นเพียงป่าดิบชื้นที่ดูลึกลับ แต่คือชุมทรัพย์ทางความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ซ่อนสิ่งมีชีวิตสุด Rare ระดับโลกเอาไว้มากมาย

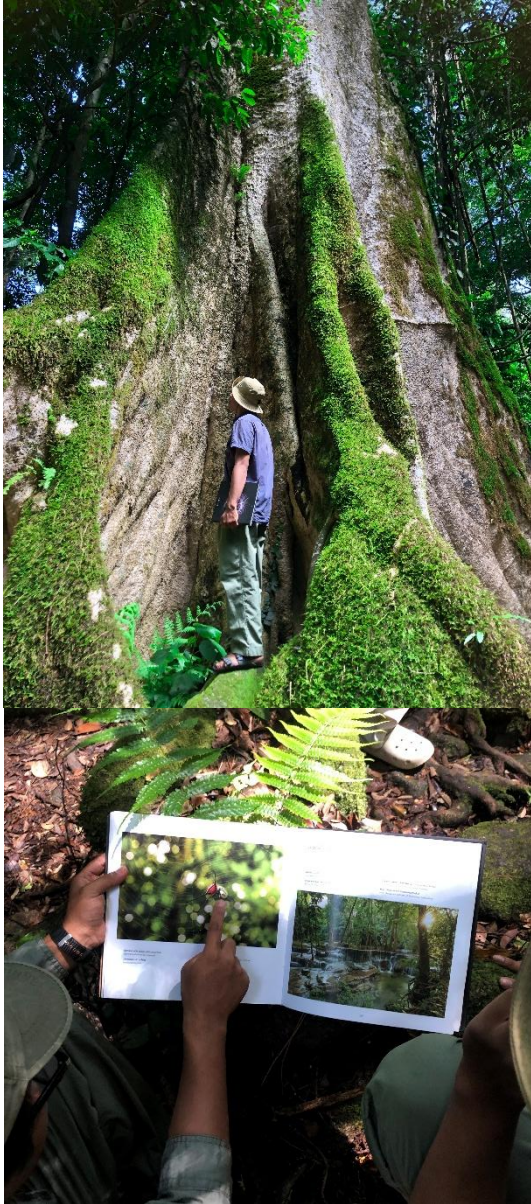
พระเอกตัวแรกที่ทำให้เราต้องกลั่นหายใจทุกครั้งทีกดชัตเตอร์คือ นกเงือก นักปลุกป่าแห่งผืนป่าตะวันออก เชื่อหรือไม่ว่าจากนกเงือกทั้ง 13 ชนิดที่พบในประเทศไทย เราสามารถพบนกเงือกกางปีกบินเหนือผืนป่าฮาลา-บาลาแห่งนี้ได้ถึง 10 ชนิด! ที่พบบ่อยจนเป็นสัญลักษณ์คือ นกเงือกหัวแรด และนกกก แต่ที่ทำให้หัวใจนักสำรวจเต้นแรงที่สุดคือการได้พบสิ่งที่หาดูยากและพิเศษสุดอย่าง นกเงือกปากย่น และ นกชนหิน

จากเรือนยอดไม้สูงเสียดฟ้า สายน้ำใสเย็นไหลลัดเลาะลงมาสู่ "เบตง" เมืองในหมอก ที่นี่เป็นแหล่งพำนักของพระเอกตัวที่สอง นั่นคือ ปลาพลวงชมพู สัตว์น้ำสุดพิเศษที่มีความเฉพาะถิ่นจนกลายเป็นปลาประจำจังหวัดยะลา ปลาชนิดนี้มีเกล็ดสีชมพูเหลือบเงินงดงามยามสะท้อนแสงแดดใต้ต้นไม้ พวกมันมีความเปราะบางและอ่อนไหวต่อสภาพแวดล้อมอย่างมาก จะอาศัยอยู่ได้เฉพาะในแหล่งน้ำต้นน้ำที่ใสสะอาด มีปริมาณออกซิเจนสูง น้ำไหลแรง และมีอุณหภูมิเย็นตลอดปีเท่านั้น การมีอยู่ของปลาพลวงชมพูในพื้นที่เบตง จึงเป็นเครื่องการันตีว่าสายน้ำแห่งป่าลึกนี้ยังคงบริสุทธิ์ไร้มลทิน

สิ่งที่น่าอัศจรรย์ที่สุดคือ สัตว์สุดพิเศษทั้งสองตัวนี้ต่างพึ่งพาพองน้ำยักษ์ผืนเดียวกัน ผืนป่าฮาลา-บาลาไม่ได้เป็นแค่บ้านของสัตว์ป่า แต่คือ ต้นน้ำ ที่ให้กำเนิดเส้นเลือดใหญ่ของภาคใต้ตอนล่าง ทั้งแม่น้ำปัตตานี แม่น้ำสายบุรี และแม่น้ำสุโขง-ลก ความสมบูรณ์จากยอดเขาได้พัดพาเอาแร่ธาตุลงมาหล่อเลี้ยงวิถีชีวิตผู้คนตลอดสาย ตั้งแต่ประมงน้ำจืดที่บ้านบนภูเขา ทอดยาวลงมาถึงการทำนาของชาวบ้านในพื้นที่ราบกลางน้ำ

ไปจนถึงวิธีประมงทำเค็มที่ปากอ่าวทะเล หากป่าต้นน้ำสูญเสียความสมดุล นกเงือกไร้ที่อยู่ ปลาพลวงชมพูหายไป วิธีชีวิตของผู้คนและระบบเศรษฐกิจปลายน้ำก็ย่อมพังทลายลงตามไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในยุคที่เรากำลังพูดถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพจึงไม่ได้เป็นเพียงหน้าที่ของเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า แต่เยาวชนและพวกเราทุกคนสามารถเริ่ม Biodiversity Check! และปกป้องโลกใบนี้ได้ด้วย 3 ทางออกง่ายๆ ที่ทำได้จริง เราสามารถเริ่มปกป้องโลกได้ง่ายๆ โดยการเป็นนักวิทยาศาสตร์พลเมือง ที่สามารถบันทึกข้อมูลสิ่งมีชีวิตผ่านแอปฯ อย่าง eBird หรือ iNaturalist เพื่อสร้างฐานข้อมูลงานวิจัย ควบคู่ไปกับการสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนต้นน้ำ ผ่านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสินค้าท้องถิ่นเพื่อให้คนในพื้นที่ร่วมเป็นปรกาการรักษาป่า และปิดท้ายด้วยการส่งต่อพลังผ่านสื่อสร้างสรรค์บนโซเชียลมีเดียเพื่อสื่อสารให้สังคมเห็นว่าความหลากหลายทางชีวภาพไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่คือลมหายใจที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตของเราทุกคนเข้าด้วยกัน

ผืนป่าฮาลา-บาลา นกเงือก และปลาพลวงชมพูคือมรดกที่มีชีวิต หากเราเริ่มสำรวจ ตระหนักรู้ และลงมือทำตั้งแต่วันนี้ เราก็จะสามารถรักษา Vibe ของโลกที่สมดุลและสวยงามนี้ ให้คงอยู่ตลอดไป

แหล่งข้อมูลอ้างอิง:

- [1] โครงการศึกษานิเวศวิทยาของนกเงือก คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (ข้อมูลชนิดนกเงือกในประเทศไทยและพื้นที่กระจายพันธุ์ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา).
- [2] กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (ข้อมูลลักษณะทางชีววิทยา การเพาะเลี้ยง และการอนุรักษ์ปลาพลวงชมพู สัตว์น้ำประจำถิ่นจังหวัดยะลา).
- [3] muangpaisuetrong. (2567). ภาพนกเงือกปากย่น (Wrinkled Hornbill) จากการสังเกตการณ์ในธรรมชาติ. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <https://www.inaturalist.org/observations/202270970> [เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2569].
- [4] siriwatdangri. (2564). ภาพนกชนหิน (Helmeted Hornbill) จากการสังเกตการณ์ในเขตพื้นที่ภาคใต้. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <https://www.inaturalist.org/observations/69659866> [เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2569].